I. VILÁGGAZDASÁG FEJLŐDÉSTÖRTÉNETE

Világgazdaság

A gazdasági kapcsolatok olyan világméretű rendszere, amelyben a nemzetközi munkamegosztás alapján sokoldalúan kapcsolódnak össze mind a nemzetgazdaságok makro-, mind az egyének és a transznacionális vállalatok mikro-szinten.

Nemzetközi gazdasági kapcsolatok alakulása (funkcionális területei)

1. Áru és szolgáltatások nemzetközi áramlása - külkereskedelem - XV.-XVI. sz.-tól
2. Tőkejavak és a munkaerő nemzetközi áramlása - inputok áramlása - XIX. sz. közepétől
3. Nemzetközi pénzviszonyok kialakulása - pénz és hitelpiac - XX. sz. eleje
4. Nemzetközi termelési, kutatás-fejlesztési és információs együttműködés - integrációk - XX. sz. második fele

Nemzetköziesedés alapja a munkamegosztás fejlődése (kooperáció → specializáció → szakosodás). Alapvetően zárt közösségből csak alkalomszerűen és részleges munkamegosztásban volt mód kilépni a XV. századig. A kapcsolatok szinte kizárólag kereskedelemre korlátozódtak, szűk áruskálán. XV.-XVI. század vasgyártás, papír előállítás, hajóépítés → hódítások és az ipari forradalom ideje. Kelet speciális találmányai párosulnak a Nyugat városiasodásával, polgárosodásával és gazdagodási vágyával. Nyitás a kezdete egy hosszú folyamatnak. A modern értelembe vett világgazdaság csírái két történelmi alapon kezdtek kifejlődni a távolsági kereskedelmen, valamint az áruszerkezet módosulásán.

A XIX. század folyamán vált kimutathatóvá a nemzetgazdaságok mind több önállósuló szegmensének nemzetközivé válása, a közöttük lévő kapcsolatok rendszerként való megjelenése. A látható export mellett egyre nagyobb szerep jut a láthatatlan exportnak (nemzetközi szállítás, biztosítás, piackutatás, szervizszolgálat, szellemi termékek, információk). **Kialakul az eredeti tőkefelhalmozás.** Dinamikus és gyors gazdasági növekedés zöme (80%-a) Európára esik, gazdasági vezető szerep Nagy-Britanniáé, ő a legnagyobb tőke-exporter, mert neki vannak a legnagyobb gyarmatai.

1820-1870 között a kereskedelempolitika erőteljesen liberalizálódott: Anglia felszámolt minden kereskedelmi korlátozást, Németországban eltörölték a belső vámokat és csökkentették a külső vámokat, Franciaországban megszüntették a beviteli kvótákat. Kétoldalú kereskedelmi egyezmények köttetnek, megjelenik a legnagyobb kedvezmény elvének záradéka. A világkereskedelem négyszer olyan gyorsan bővült, mint a világtermelés. Igazolódnak Smith és Ricardó jóslatai a szabad-kereskedelem növekedést generáló és jólétet fokozó hatásáról.

A XX. század első felében a korábbi időszakhoz képest megháromszorozódik az egy főre jutó GDP. A gyarmati birodalmi rendszeren belül sugaras szerkezetű gazdasági kapcsolatok alakulnak ki, a gyarmatok között nincs kapcsolat. Kialakulnak a vállat birodalmak és a szabad piaccal szemben a monopóliumok erősödnek meg.

Az I.vh. legnagyobb vesztese Európa, a legnagyobb növekedési teljesítményt Latin-Amerikai országok érik el. Az 1929-ben kitörő világgazdasági válságban felbomlik a nemzetközi gazdasági kapcsolatok rendje, az arany kiszorul a nemzetközi fizetések rendszeréből, a nemzetközi tőkepiacok összeomlanak, fölbomlik a nemzetközi kereskedelem liberalizált rendszere. A harmincas évek megélénkülése és fellendülése Európában sikeresebb volt mint Amerikában. Az igazi fellendülést mindenütt a közvetlen háborús előkészületek teremtették meg.

Európai országokat a tőkejavak pusztulása révén jóval nagyobb veszteség érte a II., mint az I. vh-ban, úgyanakkor ezúttal Ázsia is jelentős veszteségeket szenvedett. A II. vh. után látványos fejlődés indul meg. Európa gazdaságát talpra kell állítani szemben Amerikával, ahol nem dúlt a háború, csak a fejlődést fogja kihasználni. Ezt a korszakot a Nyugat-Európa újjáépítését megalapozó Marshall- és Japán talpraállítását elősegítő Dodge-terv elfogadása, illetve a szocialista világrendszer kialakulása zárta le.
1948-74 közötti időszak a világgazdaság páratlanul gyors fejlődését hozta. A GDP évente átlagosan 4,9%-al, a világexport 7%-al nőtt. Keynesi gazdaságpolitika az állam szerepvállalását támogatja.
Az 1973. évi kőolaj árrobbanást követően 1974-76-ban kitört a világgazdaság II. vh. utáni történetének első, mindmáig legsúlyosabb recessziója. A kilábalást gyorsan követte egy újabb, az 1979. évi második kőolaj árrobbanást követő recesszió 1979-1982-ben.

Világgazdaság kialakulása
1. XIX. században centrum-periféria kialakulása → szabad verseny → dinamikus és gyors gazdasági növekedés. **Kialakul az eredeti tőkefelhalmozás.**
2. XX. század expanziós forrásképzés (expanzió = terjeszkedés, hódítás, idegen terület elfoglalása) **Kialakul a második eredeti tőkefelhalmozás.**
3. Monopolizáció keretében kialakulnak a nemzetközi vállalatok. Transznacionális vállalatok, amelyek tevékenysége részben vagy egészben meghaladja egy nemzetgazdaság kereteit.
4. Állami reguláció (szabályozás) → államközi koordináció. A vállalati és kormányzati szféra két pillére mellett a XX. század második felében létrejönnek különböző nemzetközi gazdasági szervezetek és intézmények is.
5. Államközi integráció (több állam politikai, kulturális, gazdasági kapcsolatainak egyesítése, összehangolása) Mikro- és makroökonómia kialakulása.

1945. utáni korszak meghatározó történelmi jellemzői
1. Aranydeviza-rendszer (Bretton Woodsi pénzügyi rendszer)
2. Dekolonizáció (gyarmati rendszer felbomlása 1948-1960)
3. Két rendszer gazdasági és politikai párharca (hidegháború)
4. Technika és technológia páratlan fejlődése
5. Transznacionális társaságok uralkodó szerepének kiteljesedése
6. Termelési és fogyasztási struktúrák gyökeres változása
7. Fejlődő országok világgazdasági szerepe és súlya csökken, a fejlettségi szakadék nagymértékben nő.
8. Kialakulnak és megerősödnek a regionális integrációk. (Latin-Amerikában, Dk-Ázsiában, Ny-Európában)

USA 1913-1950 közötti gyors fejlődésének okai
1. 1820-1913 között hihetetlenül nagy összegeket fektettek az infrastruktúra fejlesztésébe
2. 1820-1914 között a gépekre és berendezésekre fordított ipari beruházások domináltak
3. 1820-1915 között megtöbbszörözték a kutatás-fejlesztésre fordított ráfordításokat
4. Legfontosabb fejlemény a nagyvállalatoknak a piacokat bővítő és egységesítő szerepe.

A világgazdasági korszakváltás kiváltó okai:
1. Infláció számottevő fölgyorsulása
2. Ny-Európai és Japán gazdaságának az átlagot meghaladó erősödése megrendíti az USA vezető szerepét
3. Keynesi gazdaságpolitika csődje túlköltekezés miatt
4. Bretton-Woodsi nemzetközi pénzügyi rendszer szakaszos felbomlása

5. 1973. évi arab-izraeli háború megnégyszerezi a kőolaj világpiaci árát

FŐBB ELMÉLETI IRÁNYZATAI

1. Merkantilizmus

Alapfeltételezése: egy ország annál gazdagabb minél több pénzzel (arannyal) rendelkezik.
- Külföldön kell értékesíteni termékeinket és haza kell hozni az aranyat (pénzt).
- Exportot támogatja az importtal szembe
- Erős központi hatalom eszménye társul hozzá, erős hadsereggel (védi a hatalmat és véd a külföldi támadások ellen)
- Erősen bürokratikus állam híve.
- Az ipari tőkét támogatja és a manufaktúrákat, a nyersanyag kivitel tilos, infrastruktúrát fejlesztenek.
- Kialakulnak az erős Vámvédelmek, később a pozitív külkereskedelmi mérlegre törekednek, de már nem minden országgal szemben külön-külön, hanem globálisan.

Merkantilizmus szakaszai:
- első szakasz: kereskedelem támogatása
- második szakasz: áruk termelési költséget meghaladó mennyiségű pénzzé alakítása a cél
- colbertizmus: hazai ipar védelme erős vámpolitikával, aktív külkereskedelmi mérleg
- kameralizmus (alforma) főleg osztrákokra és a poroszokra jellemző, kincstári szemléletet jelent, nagy hatással van a magyar reformkorra, Kossuth-ék politikájára.

2. Fiziokratizmus

Alapfeltételezése: a javak tesznek minket gazdaggá és nem a pénz.
- Merkantilizmus kritikájaként született meg.
- Mezőgazdaság előtérbe kerül, minél több fizikai jószágot kell produkálni.
- Elsősorban a földbirtokosokat támogatják.
- Az ipar csak improduktív, mert csak átalakítás folyik.
- Nem a külkereskedelmet tartja fontosnak, számára az ideális a zárt és egyensúlyban lévő gazdaság.
- Export szerepe a hazai termeléssel nem helyettesíthető import termékek ellentételezésének kényszere.
- Megteremti az első egyensúlyi elméletet a közgazdaságtanban.

3. Klasszikus közgazdaságtan

Alapelve: laissez faire, laissez passez
- XVIII-XIX. sz. klasszikus szabad versenyes kapitalizmus adekvát (lényeget pontosan tükröző) közgazdasági elmélete.
- Nagy-Britannia a világ ipari műhelyévé vált
- Jellemzője: újból kiáll a nyitott gazdaság logikája mellé, a korábban az angol ipar érdekeit védő protekcionizmus immár az export rohamos bővülésének gátjává vált.
- legnagyobb alapjai: Adam Smith és David Ricardo
- Smith az érték forrásaként a munkát jelöli meg, felfogásában a tőke mindenek előtt forgótőke, szabadverseny és így a szabadkereskedelem feltétel nélküli híve.
- Ricardo megfogalmazza a komparatív költségek/előnyök elméletét, arra törekedett, hogy bemutassa a szabad-kereskedelem általános minden szereplőre egyaránt ha nem is azonos mértékben kiterjedő előnyeit.

4. Marxizmus

- Fontos szerepet kap annak hangsúlyozása, hogy a világgazdaság szereplői nincsenek egy szinten, aszimmetrikus függőségi rendszerben vannak, létezik alá és fölérendeltség.
- Gazdasági erőviszonyok politikai erőviszonyokat is tükröznek és együtt változnak.

- A válság ha valahol elindul akkor az tova gyűrűzik, nemzetközivé válik.
- Szabad versenyt tartották jónak, nem szabad bezárkózni és monopóliumokba gondolkodni.
- Minden gazdasági fejlődés előfeltétele és egyben eredményei is a termelőerők fejlődése.

5. Neoklasszikus irányzatok
- Nemcsak a munka értékteremtő, hanem a tőke is.
- Klasszikus egyensúlyi mechanizmus koncepciójának korrekciója és kiegészítése jellemzi.
- Keresleti tényezőt beemeli az elemzésbe.
- Komparatív előnyök/költségek elméletének újrafogalmazása a tényezőellátottság figyelembevételével.
- Tényező mobilitás figyelembevétele a nemzetközi tőkeáramlásra és azok hatásaira vonatkozó következtetések területén.

6. Keynesi modell
- Nemzetközi szervezetekre van szükség, nem hagyják tisztán piacra a szabályozást.

II. NEMZETKÖZI KERESKEDELEM ÉS KERESKEDELEMPOLITIKA

NEMZETKÖZI KERESKEDELEM MOTIVÁCIÓI

Külkereskedelmi szerződés: az áruk, szolgáltatások és anyagi értékeket képviselő jogok kivitele és behozatala körében belföldi és külföldi felek által megkötött szerződés.

Motiváció: Differenciákon alapul, kapcsolatok hosszútávon csak kölcsönös előnyökön alapulhat.

Ellátási motiváció: Olyan alapjavak melyet a népesség számára akarok biztosítani és természeti oknál fogva nekünk nincs, vagy nem elég van.
Egy ország lakosságának minél magasabb szintű ellátása a külföld segítségét igényli az országban létre nem hozható javak megszerzése miatt, a létrehozható javak választékának bővítése miatt, és az országban ésszerűen fel nem használható termékek és erőforrások miatt

Gazdaságossági (hatékonysági) motiváció: Én is előtudnám állítani, de más olcsóbb ezért megveszem.
Lényege az abban való érdekeltség, hogy a munkamegosztás eredményeként a belső gazdasági folyamatok hatékonysága javuljon, illetve ahhoz, hogy e motiváció nemzetközi téren megjelenjen, az szükséges, hogy a gazdaság belső viszonyaiban is jelen legyen.

Mindkettő jóléti hatást fejt ki.

NEMZETKÖZI KERESKEDELEMI ÜGYLETEK

Külkereskedelmi ügylet
Olyan tranzakció, amelynek során a termék/szolgáltatás országhatárt/régióhatárt vagy vámhatárt lép át.
Kereskedelem két alapon működhet:
- közvetlen árucsere (barter)
- pénzen keresztül (függ: a pénz értékétől, átválthatóságától, értékállóságától)

Különleges áruügyletek
1. Barterügylet: a vételárat ellenirányú áruszállítással egyenlítjük ki.
2. Reexport vagy haszonügylet: azért vásárolunk, hogy haszonnal egy harmadik országnak továbbadjuk.
3. Kapcsolt árucsereügylet: vásárlás feltétele, hogy az eladó is vásároljon a vevőtől vagy legalább annak országától.
4. Bérmunkaügyletek: vevő biztosítja az alapanyagot és a műszaki leírást valamint a kész áru visszavásárlását.
5. Tranzitügyletek: szortírozás, csomagolás, árutovábbítás történik.

Különleges külkereskedelmi ügyletek

1. Leasing-ügyletek: egyik ország vállalkozója egy másik országból vesz haszonbérletbe beruházási javakat.
2. Licenc-értékesítés: adott termék gyártási jogát engedi át az eladó
3. Franchise-szerződés: eladó névhasználat átengedésével a gyártást és értékesítést meghatározva jogosítja fel a vevőt a termék meghatározott körben történő értékesítésére.
4. Termelési együttműködés - műszaki fejlesztési ügyletek: bizonyos termékek közös gyártására és értékesítésére, illtve közös kutatás-fejlesztésre irányulnak.

Szolgáltatásokra kötött külkereskedelmi ügyletek
1. Nemzetközi fuvarozás és szállítmányozás
2. Nemzetközi banki szolgáltatás
3. Szellemi termékekhez kapcsolódó ügyletek
4. Minőségellenőrzésre kötött ügyletek
5. Nemzetközi reklám és propagandatevékenység
A szolgáltatások nemzetközi áramlása termékek, tőke, személyek és információk nemzetközi mozgásához egyaránt kapcsolódhat. A szolgáltatás-kereskedelemben kettős tendencia érvényesül:
- Szolgáltatások externalizálása - külsővé tétele, kihelyezése: alvállalkozóval végezteti el
- Szolgáltatások internalizálása - belsővé tétele, beolvasztása: korábbi alvállalkozók helyett maga végzi.

NEMZETKÖZI KERESKEDELEM MUTATÓI

1. Intenzitási mutató: lehet az egész gazdaságra és lehet csak egy-egy ágazatra is nézni.
Világkereskedelem / Világtermelés < 1 $Vk/Vt < 1$

2. Rugalmassági mutató = Kereskedelem változás / Kibocsátás változás $(\Delta K/K) / (\Delta Q/Q)$

3. Exporthányad mutató (exportkoefficiens): külkereskedelem nemzetgazdaság egészére gyakorolt hatásának mérése
(éves export / éves GDP) * 100

4. Importhányad mutató = (éves import / éves GDP) * 100

5. Export határhajlam egységnyi GDP változás exporthatását fejezi ki.
Export változás / GDP változás

6. Import határhajlam egységnyi GDP változás importhatását fejezi ki.
Import változás / GDP változás

7. Export multiplikátor egységnyi export változásnak a GDP-re való hatását fejezi ki.
GDP változás / Export változás

8. Import multiplikátor egységnyi import változásnak a GDP-re való hatását fejezi ki.
GDP változás / Import változás

9. Egyszerű cserearány mutató (egyszerű terms of trade) = $\Delta Pex\ \% / \Delta Pim\ \%$
export árváltozás / import árváltozás VAGY exportárindex / importárindex

10. Bruttó barter cserearány mutató = exportvolumen index / importvolumen index = Δqe / Δqi

11. Jövedelem transzfer mutató (jövedelem terms of trade)
(exportárindex * exportvolumen index) / importárindex

Tartósan kedvezőtlen cserearány esetén következhet be az elnyomorító növekedés, ha egyszerre romlik az utolsó három mutató.

NEMZETKÖZI GAZDASÁGI KAPCSOLATOK ELŐNYEI

1. Komparatív előny: lehet termelési differenciákon alapuló (D.Ricardo) és tényezőellátottságon alapuló (E. Heckscher és B. Ohlin).

2. Volumen gazdaságossági előny

3. Konjunktúra-kiegyenlítő előny (konjunktúra = fellendülés kedvező piaci értékesítési lehetőség)

4. Termelési differenciából származó előny

5. Választékcsere előny

6. Tőkehatékonysági előny

7. Technikai haladást növelő előny

8. Struktúramódosulást elősegítő előny

9. Finanszírozási képességet növelő előny

10. Információáramlást biztosító előny

TERMELÉKENYSÉG TERÉN MUTATKOZÓ ABSZOLÚT ELŐNYÖK

Az abszolút előnyök elmélete Adam Smithtől származik. Értékelmélete munka-értékelmélet, ezért a termékek előállításához szükséges munkán alapul, ennek megfelelően a nemzetközi cserében realizálható abszolút előnyöket a munkatermelékenységének vagy a munkaráfordításoknak az egymáshoz viszonyított arányával méri.
Munkatermelékenység = egységnyi munkaidőre jutó termékmennyiség
Munkaráfordítás = egységnyi termék előállításához szükséges munkamennyiség
Ha nincs nemzetközi csere, akkor a két ország fogyasztási lehetőségei megegyeznek a termelési lehetőségeikkel. Ha mindkét ország azt termeli, amiben abszolút előnye van akkor minden termékből mindketten többet fogyaszthatnak, mint csere nélkül.

RELATÍV MUNKARÁFORDÍTÁSOK ELTÉRÉSÉN ALAPULÓ KOMPARATÍV T ELŐNYÖK (KLASSZIKUS MEGFOGALMAZÁS)

Munkaérték elmélet David Ricardo. Nemzetközi munkamegosztás kölcsönösen előnyös, ha egy ország mindkét termék termelése esetén abszolút előnnyel rendelkezik annak a terméknek termelésére szakosodik, amelyik terén nagyobb a relatív termelékenységi előnye. A kölcsönös előny nem jelent azonos nagyságú előnyt, a fogyasztási többletnek a nemzetközi csere szereplői közötti megoszlása a cserearányok függvénye. Komparatív előny tehát ott realizálódik, ahol a relatív munkatermelékenység nagyobb.

TERMELÉSI TÉNYEZŐKKEL VALÓ RELATÍV ELLÁTOTTSÁG KÜLÖNBÖZŐSÉGEIBŐL ADÓDO ELŐNYÖK

Eli Heckscher - Bertil Ohlin által kidolgozott új elmélet már két termelési tényező (munka+tőke!) figyelembevételével vizsgálódik. Szerintük a nemzetgazdaságok közötti különbség abból adódik, hogy a két országban a két terméket a munka és a tőke eltérő arányú felhasználásával állítják elő. Ha $(Kp/Lp)_A > ((Kp/Lp)_B$ akkor A relatív munkaigényesebbet (L), B relatív tőkeigényesebbet (K) termeljen. Az A országban munkaintenzívebb, B országban tőkeintenzívebb termékeket kell előállítani.
Heckscher és Ohlin - modell neoklasszikus közgazdasági alapokon nyugszik, így az értéket nem munkával határozza meg, hanem a termelési tényezők árait veszi alapul: a tőke és a munka ára a kamatok és a bérek nagyságával fejezhető ki.

Wolfgang Stolper és Samuelson modell: A fenti mechanizmus azt eredményezi, hogy a tőkeigényes termék exportjával a relatív olcsó tőkét is exportálom, ezér annak mennyisége csökken, ami a relatív olcsó tőke drágulásához fog vezetni és elveszíti a relatív komparatív előnyt. Hosszú távon kiegyenlítődéshez vezet és a komparatív előny hosszú távon megszűnik.

Heckscher és Ohlin - modellt Paul A. Samuelson továbbfejlesztette: ha mind két ország a relatív tényezőellátottság alapján szakosodik annak a terméknek a termelésére, mely viszonylag intenzívebben igényli az adott országban relatív bőségben lévő termelési tényezőt, akkor mindkét országban megnöveli a keresletet az ott relatív bőségben lévő termelési tényezőt intenzívebben igénylő termék iránt, miközben a másik termék importja csökkenti a másik termék iránti belföldi keresletet. A szakosodás folytán kialakuló átcsoportosulás a viszonylag tőkegazdag országban a tőke, a munkaerőben viszonylag gazdag országban pedig a munkaerő iránti keresletet növeli, így azok ára emelkedni fog, következésképpen a relatív tényezőárak közelítenek egymáshoz. A tétel szerint tehát a szakosodás és a nemzetközi kereskedelem eredményeként az egyes termelési tényezők ára, illetve költségszínvonala nemzetközileg kiegyenlítődik. A szakosodás mindaddig tart, amíg a relatív tényezőárak ki nem egyenlítődnek, a jövedelem csökkenés protekcionista tendenciáknak nyithat teret. Ha a teória valóban igaz, akkor a termékek piaca helyettesíti a termelési tényezők piacát, azaz egymást helyettesítő részpiacok működnek.

Wassily Leontieff azt találta, hogy az USA-ban az export munkaigényesebb volt, mint az import, pedig az USA tőkeellátottsága nagyobb. Ezt nevezzük Leontieff paradoxonnak. További számítások ugyan ezt állapították meg Japán, Nyugat-Németország és Kanada esetében is.

ÉLETCIKLUS ELMÉLET

Raymond Vernon a termék életciklusának elemzését használja fel az USA exportörei vüzleti viselkedésének magyarázatára. Négy szakasz:
1. Bevezetés szakaszában: termék előállítója monopolhelyzetben van. Döntően innovációs (új termék bevezetése) folyamat.
2. Növekedés szakaszában: termék előállítói oligopolium helyzetben vannak (pl: leányvállalatok). Ez a márkák versenye.
3. Érettség szakaszában: a termelés a fejlődő világba tevődik át, kialakul a versenypiac. Ez már az árak versenye.
4. Hanyatlás szakaszában: újabb korszerűbb termékek jelennek meg a piacon, termék értékesítési lehetőségei beszűkülnek.

NÖVEKVŐ SKÁLAHOZADÉKBÓL SZÁRMAZÓ MÉRETGAZDASÁGOSSÁGI ELŐNYÖK

A belső megtakarítások fő forrása a fix költségek több termék árában való megtérülése. Külső megtakarítás akkor keletkezik, ha nő az iparág kibocsátási szintje. Mind a belső, mind a külső megtakarítás jelentős szerepet játszik a nemzetközi kereskedelemben.
Az iparágon belüli kereskedelem intenzitásának mérésére szolgál a Grubel-Lloyd index:
IITx = 1 - (Export-Import)/(Export+Import)

TERMÉKDIFFERENCIÁBÓL ÉS A PIACI DIFFERENCIÁBÓL AZÁRMAZÓ ELŐNYÖK

A termékdifferenciációt a nem-árjellegű versenyben lehet elérni, a kivitelezés, a termék minősége, stílusa, a kapcsolódó szolgáltatások terén. Ezek jelenti a monopolista verseny legagresszívebb érvényesülési területei. A nem-árjellegű verseny a dinamizmus, a bővülés elemeit viszi be a nemzetközi kereskedelembe, anélkül, hogy eltérítené a monopolprofitokat. Következésképpen a komparatív előnyök magyarázatában figyelembe kell venni a nem-árjellegű versenyt is, elsősorban a feldolgozóiparban és a szolgáltatások terén.

NEMZETKÖZI VERSENYKÉPESSÉG MODERN ELMÉLETEI

Egy adott nemzetgazdaság versenyképességét a kínálati oldalon az ágazati politikák, a keresleti oldalon pedig a verseny- és kereskedelempolitika révén lehet hatékonyan befolyásolni.

Michael Porter: elsősorban a piaci kereslet oldaláról vizsgálódik. Nevéhez fűződik a Versenyképességi gyémánt - modell.

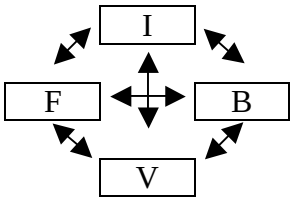

I = Inputok állapota
F = Fogyasztó: igényes, kritikus kell!
B = Beszállító: legyen megbízható
V = Vállalatirányítás: legyen korszerű

Linder elmélet kötődik a Porter elméletéhez. Szerinte a legintenzívebb kereskedelmi kapcsolatok a hasonló fejlettségű szinteken lévő fogyasztok közt van.

KERESKEDELEMPOLITIKAI ELMÉLETEK ÉS GYAKORLATOK

Két alapvető felfogást különböztetünk meg. Szabad vagy liberális kereskedelem és a protekcionizmus.

1. Szabad vagy liberális kereskedelem: fejlett világra jellemző, mindenkinek kedvez egy kicsit
- nemzetközi kereskedelem lehetővé teszi az optimális üzemméret kialakítását
- fogyasztok számára kedvezően alakulhat a termékek és szolgáltatások piaca, mert konkurenciát tudok teremteni a hazai termékeknek és ezzel az árakat lefelé, a minőséget felfelé szorítom
- ösztönöz az inputok - szűkös erőforrások - hatékonyabb, takarékosabb kihasználására
- politikai stabilitást biztosít a minél szélesebb külkereskedelmi együttműködés

2. Protekcionizmus: fejlődő világra jellemző, nagy mértékben előnyős, de csak keveseknek (termelőknek)
- új termékeknél inkubátorhatás (de meddig?)
- tisztességtelen verseny elleni védekezés
- meg lehet hosszabbítani a termék kifutását, de egyes nézetek szerint ez indokolatlan, a meghaló iparágak életben tartását tiltják a kereskedelmi egyezmények
- stratégiai ágazat éltetése, plusz támogatása
- hagyományos gazdasági értékeke védelme (pl: svájci óra, holland sajt)
- fizetési mérlegpozíciók radikális javításának szükségessége esetén
- nemzetbiztonsági szempontok
- nemzeti életmód megóvása az import jelentős megdrágítása révén

Protekcionista kereskedelempolitikai eszközök
1. Importembargók: behozatal teljes vagy részleges tilalma.
2. Importkvóták: mennyiségi korlátozások
3. Vámok: importadók, amelyek megemelik az importcikkek belső piaci árát, egyidejűleg transzferjövedelemhez juttatják a költségvetést
4. Nem vámjellegű korlátozások: adminisztratív eszközökkel ellehetetlenítik a behozatalt
5. Állami támogatás
6. Dömping: lehet áralapú (egy cég egy terméket olcsóbban ad el külföldön) vagy költségalapú (egy cég a külföldi piacon költségeitől elmaradó áron értékesít).
7. Minőségi, műszaki követelmények megszorítása.
8. Árfolyam-szabályozás és árfolyam-politika: a kompetitív leértékelés drágítja az importot és támogatja az exportot.

VÁM

Az Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezményt (GATT) aláíró országok (1947. Genf, mi 1973-tól) lényegében a vámokat ismerték el a nemzetközi kereskedelempolitika egyetlen általános és tartós jelleggel alkalmazható legális eszközének. A vám közadó formájában beszedett olyan normatív kereskedelempolitikai eszköz, amely árképző tényezőként

érvényesül a vámhatáron áthaladó áruk árában, és ezen keresztül befolyásolja/korlátozza a forgalmat.

Vám lényeges tulajdonságai:
1. Normatív kereskedelempolitikai eszköz
2. Közadóként beszedve költségvetési forrás
3. Árképző tényezőként az importtermékek árát emeli
4. Kereskedelempolitikai eszközként korlátozza a kereskedelmet
5. Piaci szereplőknek egy részét diszkriminálja másokkal szemben
6. Közvetett vagy forgalmi típusú adók kategóriájának felel meg

Kettős adózást elkerülő elvek:
1. Származási elv: alkalmazása esetén a résztvevő országok abban állapodnak meg, hogy a külkereskedelmi forgalomban résztvevő termékek csak exportőri minőségükben adóztatják meg.
2. Rendeltetési elv: alkalmazása azt jelenti, hogy egységesen csak a bevitelben (importban) szerepkő árukra vetnek ki adót.

Vám mint kereskedelempolitikai eszköz
1.) Javítják az azokat bevető országok cserearányait
2.) Amennyiben az importkereskedelem rovására növeli a belföldi termékek iránti keresletet, növeli a GDP reálértékét és a munkanélküliség csökkentésének irányába hat, legalábbis rövidtávon.
3. Jelentős növekedési potenciával rendelkező növendék iparágak támogatása hosszú távon is hatékony lehet, ha a fogyasztói haszon a kifejlett korszakban meghaladja a védelem időszakának ártöbbletét.

Vámok fontosabb típusai:
1. Vám a külkereskedelem mely területén kerül alkalmazásra (import, export, tranzit)
2. Milyen a vámalkalmazás jogi helyzete (autonóm vám, szerződéses vám)
3. Mire vonatkozik a vámtétel meghatározása (értéktípusú vámok, specifikus vámok)
4. Mi az elérendő kereskedelempolitikai cél (védővámok, terelővámok, fiskális vámok)
Védővámok lehetnek: antidömping és kiegyenlítő vámok, devizavédelmi vám, taktikai és retorziós vámok, preferenciális vámok)

Bretton Woods-i rendszernek három egyenrangú pillére volt:
1. Nemzetközi Valutaalap IMF
2. Nemzetközi Újjáépítési és Fejlesztési Bank IBRD (Világbank)
3. Nemzetközi Kereskedelmi Szervezet ITO (helyette GATT majd 1995-től Világkereskedelmi Szervezet WTO)

GATT Alapokmányának szellemiségét meghatározó alapelvek:
1. Legnagyobb kedvezmény elvének általános alkalmazása: minden olyan kedvezményt megadok, amit másvalakinek már megadtam.
2. Viszonosság elve: elvárom, hogy amit és adok, azt te is enged nekem.
3. Nemzeti elbánás elve: akit beengedek az országomba, arra ugyanaz vonatkozik, mint a hazai termelőre.
4. Nyilvánosság elve: információt adok minden olyan lépésemről, ami a kereskedelmet érinti.
5. Konzultáció kötelességének az elve: vitákat tárgyalások utján és nem vámretorziókkal rendezem.

III. TERMELÉSI TÉNYEZŐK NEMZETKÖZI ÁRAMLÁSA

NEMZETKÖZI TÉNYEZŐ-MOBILITÁS FOGALMA ÉS FŐBB VÁLTOZATAI

A nemzetközi tényező mobilitás a termelési tényezők (munka, tőke, természet) nemzetközi, országhatárokat átszelő áramlása.

Munkaerő-vándorlás: az emigrációs hullámnak pozitív és negatív hatása is van mindkét országnál. Kiváltó okok:
1. Munkanélküliség
2. Nemzeti bérszínvonalak eltérései
3. Vándormunka-rendszer egyes ágazatokban és egyes régiókban
4. Színvonalasabb munkakörülmények
5. Presztízsszempontok

Tőke egyben technológiák nemzetközi áramlásának alapvető elemei:
1. Technológia terjedése (diffúziója): mennyiségi terjedés
2. Technológia abszorpciója: mélységbeli terjedés, felszívódás (képesség arra, hogy a világgazdaságban megjelenő új technológiákat a lehető leghamarabb és hatékonyan beillesszék saját termelési kultúrájukba.
3. Technológia transzfer: tulajdon aktív közreműködésével technológia egyik országból másikba vitele. Magába foglalja az üzembe-helyezés, termelés, termelésirányítás, tesztelés, hibajavítás, karbantartás képességeknek az átadását is.
Történhet: megtestesült technológiák (adott technológiát hordozó termékek), testetlen technológiák (műszaki ismeretek, termelési eljárások), és működőtőke-befektetések révén.

Technológia-transzfer formális csatornái:
1. Technológia-intenzív termékek nemzetközi kereskedelme
2. Nemzetközi licenc és know-how kereskedelem
3. Nemzetközi működőtőke-áramlás (megtestesült technológia áramlására kerül sor)
4. Nagyvállalatok közötti nemzetközi stratégiai szövetségek
5. Nemzetközi termelési kooperációk
6. Nemzetközi technológiai programok

Nemzetközi tőkeáramlás típusai
A tőke nemzetközi áramlása jelentheti:
1. Termelőtőkének a maga fizikai valóságában való, országhatárokat átívelő áramlása
2. Tőkének, mint pénznek az országhatárokat keresztező áramlását
A nemzetközi tőkeáramlás három eltérő típusát különböztetjük meg:
1. Közvetlen külföldi befektetések (FDI): mozgatója a magasabb profit reménye és a nagyobb tulajdonosi befolyásolás
2. Portfolió-befektetés (értékpapír befektetés)
3. Hitelek és segélyek nemzetközi áramlása

KÜLFÖLDI KÖZVETLEN BEFEKTETÉSEK FŐ INDÍTÉKAI ÉS TRANSZNACIONALIS VÁLLALATI STRATÉGIÁK ALAPELEMEI

Vernon: egy vállalat az exporttal szemben akkor részesíti előnyben a külföldi működőtőke-beruházást, ha azzal a vállalat tulajdonosi és tranzakciós költségelőnyökre tehet szert, továbbá kedvezőek a helyi termelési feltételek is.
Termékek életciklusára alapozva elemzi az áru-és tőkeexport jövedelmezőségének kérdéseit. Összekapcsolja a műszaki fejlesztésből nyerhető versenyelőnyöket a kereslet-kínálati viszonyok, az áralakulás és a piaci részesedés változásának vizsgálatával.
A nemzetközi tevékenység elindítását védekező jellegű stratégiának tekintette, ami a már elért piaci részesedés megtartására irányul.

Hymer: a nemzetközi működőtőke-kivitel megindításához, illetve sikeréhez a vállalatnak valamilyen speciális, csak az ő birtokában lévő versenyelőnnyel kell rendelkeznie.
A működőtőke-befektetést a létező monopolizált versenyelőny kiterjesztésére irányuló agresszív stratégiának tekintette.

Michael Porter: három csoportba osztja a nemzetközi termelő vállalatokat:
1. Exportáló hazai vállalatok: alapvetően hazai, de világpiacra is termel
2. Multi-domestic vállalatok: minden országba telepítenek leányvállalatot, azokat egyedi, országonkénti megkülönböztetett módon irányítják.
3. Globális vállalatok: tevékenysége több országra oszlik, de központ összekapcsolja az országokba folyó termelést.

Stratégiai szövetségek: elsősorban nemzetközi, tulajdonosi összefonódást nem jelentő vállalatközi együttműködés kiemelten fontos területét jelentik és jelentőségük rohamosan nő.

Tar Ernő megfogalmazásában a vállalati stratégiai szövetség:
Üzleti felek viszonylagos stratégiai önállóságát megőrző, hosszabb távra szóló kölcsönösen előnyös együttműködés, melynek keretében megvalósul a szövetségek rendelkezésére bocsátott erőforrások révén a partnerek bizonyos mértékű tevékenységi integrációja.

Globális oligopóliumnak nevezzük azt a piaci formát, amikor néhány cég döntheti el, hogy mi történik az adott termék egész világpiacán. Hagyományos oligopóliumok három pilléren nyugodtak:
1. kis számú versenytárs azonosíthatósága
2. meghatározható termék vagy ágazat, amelyen belül a verseny érvényesül
3. meghatározható technológia melynek révén az adott termék előállítható

TŐKEÁRAMLÁS ÉS A NEMZETKÖZI KERESKEDELEM KAPCSOLATRENDSZERE

Horizntális működőtőke-export: helyettesíti az áruexportot, hiszen helyben fogják előállítani. Lehet exportnüövelő hatása is az anyavállalat egésze számára.

Vertikális működőtőke-export: a befektető különböző országokban létesített leányvállalatok között osztja meg egy adott termék különböző egymásra épülő termelési fázisait. Célja a költségminimalizálás, kereskedelemteremtő jellegű.

Mundell: helyettesítési (substitucios) elmélet lényege, hogy nem a kereskedelemben akadályozott árut, hanem a tőkét viszem be és ott fogom termelni.

Kojima típusú tőkemozgás: A tőkét Hongkongba stb. telepítem és azok címkéjével adom el.

Római Klub: természeti erőforrásaink korlátozott hozzáférhetősége megakadályozza a további gazdasági növekedést.

IV. A NEMZETKÖZI PÉNZÜGYEK ALAPJAI

A NEMZETKÖZI PÉNZÜGYEK ALAPFOGALMAI

A nemzetközi pénzmozgások okai: külkereskedelem, tőkeáramlás, munkaerő nemzetközi áramlása, hitel mozgatások.

A reálfolyamatok és a pénzfolyamatok a legújabb évtizedekben gyakran nagyon is eltérnek egymástól. Ennek objektív oka, hogy lényegesen több pénz forog a világban, mint amennyi árú és szolgáltatástömeg.
A világgazdasági szereplők számára alapvető érdek a nemzetközi pénzviszonyok stabilitása. Az együttműködési és megállapodási mechanizmus, amelynek egyik feladata ennek a stabilitásnak a biztosítása, a **nemzetközi pénzügyi rendszer.**

Valamely ország törvényes fizetőeszközét más ország állampolgárai szempontjából **valutának** nevezzük.
A **valuta tárfolyam** pedig egy valutának egy másik valutában kifejezett ára.
Minden valutának kétféle árfolyama van:
Hivatalos árfolyam, amelyet a valutát kibocsátó bank határoz meg.
Piaci árfolyam, amely a kereslet-kínálat viszonyának megfelelően a pénzpiacon alakul ki.

Amikor aranypénzrendszerről beszélünk a nemzeti valuták hivatalos árfolyama az **aranyparitás,** az aranypénzrendszer megszűnése után helyébe **a valutaparitás (valutaárfolyam)** lépett.

Deviza valutára szóló követelés.

Keresztárfolyamnak nevezzük azt az árfolyamot, amelyet közvetett úton, más árfolyamok felhasználásával számítunk ki.

Valutaárfolyam akkor átlagos, ha vásárlóerő-arányokat tükrözi vagy más megfogalmazásba, ha a valuta átlag-kitermelési költségeit tükrözi.

Alulértékelt: ha 250 Ft-ba kerül 1 euro kitermelése, de a bank 270 Ft-ért adja akkor a forint alulértékelt.
- Alulértékelt valuta esetén az export kedvezőbb helyzetbe kerül.
- Alulértékeltség drágítja és fékezi az importot
- Inflációs nyomás keletkezik
- Automatikusan megszűnik az alulértékeltség, ennek ára az infláció, a hazai valuta értékcsökkenése (a felülértékeltség nem képes automatikusan megszüntetni magát)

Lehet ellensúlyozni mind az alulértékeltséget, mind a felülértékeltséget:
Alulértékeltséget:
- importtámogatással,
- export drágítása (pl adóval)
- export fékezése (pl engedélyezés)

Felülértékeltséget:
- export ösztönzése (adókedvezmény, hiteltámogatás, szubvenciók)
- import akadályozása (pl importadók, kvóták, kontingensek)

A felülértékeltséget a valuta leértékelésével, az alulértékeltséget a valuta felértékelésével lehet megszüntetni vagy csökkenteni.

Konvertibilis egy valuta, ha más valutára való átváltásának nincsenek adminisztratív, jogi korlátai.
Nem konvertibilis egy valuta, ha a kibocsátó bankja nem képes vagy nem hajlandó vállalni a konvertibilitással járó kötelezettségeket. (valuta értékállóságának biztosítása és védelme, pénzpiaci intervenciók vállalása, kockázatvállalás kompenzációs mechanizmusainak működtetése)

Kulcsvaluta annak az országnak a valutája, amely a nemzetközi forgalomban meghatározó részesedést mutat és mindenhol szívesen fogadják az elszámolások eszközeként.

Tartalékvaluta a nemzetgazdaságok által felhalmozott fizetőeszköz, amelyben az arany mellett a fizetőképességet biztosító tartalékokat elhelyezték.

LIBOR: az a kamtláb, amelyet a londoni pénzpiacon az elsőosztályú (legmegbízhatóbb) bankok alkalmaznak egymással szemben hitelkapcsolataiknál.

A NEMZETKÖZI PÉNZÜGYI MÉRLEGEK

Nemzetközi pénzügyi mérlegek adott ország tartozásainak és követeléseinek szembeállítását tartalmazzák gazdasági, pénzügyi kapcsolatainak egy-egy területére vonatkozóan. Lehet: külkereskedelmi-, idegenforgalmi-, szolgáltatás-, jövedelem-, tőke-, hitelmérleg stb.

Külkereskedelmi mérleg áruszemléletű, tényleges árumozgást jeleníti meg aszerint, hogy az áru áthalad-e az országhatáron vagy nem. Aktív, ha az export meghaladja az importot, fordított esetben passzív. A külkereskedelmi cserearány az export-árindex és az import-árindex arányát mutatja.

Nemzetközi fizetési mérleg a nemzetközi fizetési forgalom teljes képét adja. Részei:
1. Folyó fizetési mérleg (külkereskedelmi-, idegenforgalmi mérleg, nemzetközi szállítmányozás-, egyéb szolgáltatások-, tőkebefektetések utáni jövedelmek-, magán és állami transzferfizetések egyenlege)
2. Tőkeforgalmi és monetáris mérleg (működőtőke-befektetések-, követelések és tartozások egyenlege)
3. Egyenlegező mérleg
A teljes fizetési mérleg egyenlege és a részmérlegek egyenlege előjelüket tekintve eltérhetnek egymástól.

NEMZETKÖZI PÉNZÜGYI RENDSZEREK

Nemzetközi pénzügyi rendszerekkel szembeni elvárások:
- biztosítsa a valuták viszonylagos stabilitását
- áthidaló rendszer működtetése fizetési nehézségekhez
- kialakítsa a nemzetközi pénzügyi tartalékokat

- intézményi háttér megteremtése, ahol a vitás kérdéseket egyeztetni lehet

1. Aranystandard pénzügyi rendszer - csak ez természetes rendszer a többi mesterséges
- a rendszer igazi pénze, a nemzetközi tartalék az arany
- a valuták árfolyama aranyparitásuk összevetésén alapul
- stabilitást biztosítja, hogy minden valuta szabadon aranyra váltható
- alsó és felső aranypont közötti sáv csak annyira lehet széles amennyibe maximálisan kerül ha aranyat veszek és odakint azt váltom vissza
- automatikusan egyensúlyt teremt az országok fizetési mérlegében

2. Aranydeviza-rendszer - Bretton Woodsi rendszer
- arany közvetlenül nem vesz részt a forgalomban, dollár lép a helyébe az lesz csak aranyra váltható 35$=1uncia
- nemzeti valuták árfolyamait a dollárhoz rögzítik, ez lesz a kulcsvaluta és a tartalékvaluta is (kulcsvalutát kibocsátó ország fizetési mérlegének deficitesnek kell lennie!)
- egységes és kötelező fellépéssel védik a rögzített árfolyamokat
- 1972-től nem váltják be a dollár aranyra

3. Lebegő árfolyamok rendszere - 1979-től
Az alábbi valutatípusok lesznek: teljesen szabadon lebegő (pl dollár), irányítottan lebegő (pl brit font, kanadai dollár), cövekvaluta (főként fejlődő országok), valutaövezetekbe tömörült valuták (pl Európai Unió)
Ennek a rendszernek már semmi köze az aranyhoz, de ez a legrugalmasabb rendszer.

A NEMZETKÖZI PÉNZÜGYI INTÉZMÉNYEK

1. Nemzetközi Valutaalap (IMF)
Nemzetközi pénzügyi rendszer egészének működésével foglalkozik.
Székhelye: Washington.
Forrásai: saját forrás (alaptőke), kölcsönforrás (banktól), egyéb forrás (aranyeladás, adomány).
A tagállamok automatikusan lehívható hitelnagysága nem haladhatja meg a befizetett kvóta 25%-át.
Hiteltípusai:
- készenléti hitelek,
- kibővített megállapodás,
- szerkezet-átalakító és egyensúlyjavító hitelek,
- ütközőkészlet finanszírozás,
- adósság és adósságszolgálat csökkentésének finanszírozása,
- gazdasági átállást segítő hitel,
- kiegyenlítő hitelkeret,
- szegénységcsökkentő és növekedési hitelkeret

2. Nemzetközi Újjáépítési és Fejlesztési Bank = Világbank (IBRD)
- mindig célhiteleket nyújt
- nincsenek automatikus elemei
- nyújt magánvállalatok részére is hitelt
- profitorientált
- fontos szerepet tölt be társfinanszírozás
- Magyarország 1982 óta tagja

Hiteltípusai:
- beruházási hitelek
- átfogó szerkezetátalakításra nyújtott hitelek
- ágazati szerkezetátalakításra nyújtott hitelek

3. Nemzetközi Pénzügyi Társaság (IFC)
- Világbank egyik fiókintézete
- alapvetően a fejlődő országokba juttat forrásokat

4. Nemzetközi Fejlesztési Társaság (IDA)
- Világbank egyik fiókintézete
- fő célja a legkevésbé fejlett országok gazdasági fejlődésének elősegítése
- támogatásra jogosultságot az egy főre jutó GDP nagysága, forrásokhoz jutás nehézsége, források kihasználásának hatékonysága dönti el

5. Nemzetközi Beruházás-védelmi Ügynökség (MIGA)
- 1985-ben hozták létre a nemzetközi magánberuházások bátorítására

6. Gazdasági Együttműködés és Fejlesztés Szervezete (OECD)
- iparilag legfejlettebb országok egyeztető fóruma
- támogatásokat nyújt
- Magyarország 1996 óta tag

7. Európai Beruházási Bank (EIB)

8. Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank (EBRD)
9. Nemzetközi Fizetések Bankja (BIS)

HITELPIACOK CSOPORTOSÍTÁSA

1. Felhasználás területe szerint: produktív és improduktív hitelek
2. Lejáratuk szerint: rövid, közép és hosszúlejáratúak
3. Hitelezők szerint: kormány-, bank-, cég-, nemzetközi szervezetek és alapok által nyújtott-, konzorciális-, ügynöki hitel
4. Fedezettség szerint: fedezett és fedezetlen hitel

Eurohitel: a hitelt nem annak az országnak a hitelezője nyújtja, akinek a jegybankja a hitel tárgyát képező fizetőeszközt kibocsátotta.

V. GLOBALIZÁCIÓ, REGIONALIZÁLÓDÁS ÉS A GAZDASÁGI INTEGRÁCIÓ FOLYAMATAI

Globalizáció általános jellemzői
Globalizáció alapvető hordozói a transznacionális vállalatok. Transznacionális vállalatok a nemzeti gazdaságok teljesítményét befolyásolják, munkahelyet teremtenek.
Globalizáció legfőbb, leglátványosabb hordozói a nemzetközi pénz és tőkepiacok.
Az integráció mikro-szinten a vállalatok nemzetköziesedésében nyilvánul meg.
Globalizálódás mai állapotát az alábbi tényezők eredményezték:
- 60-as évek óta kibontakozott technikai-műszaki fejlődés
- olyan erők kerülnek túlsúlyba, amelyeknek érdeke a piaci korlátok és a mobilitást akadályozó tényezők lebontása
- nemzetközi demonstrációs hatások mind teljesebb kibontakozása

Fejlődő országok helyzetének legfontosabb gazdasági jellemzői
- perifériális világgazdasági helyzetből eredő egyoldalú gazdasági függés
- dezintegrált, duális gazdasági szerkezet
- társadalom dezintegráltsága
- iparosodás viszonylag alacsony foka
- alacsony egy főre eső jövedelem
- analfabétizmus magas aránya
- nyersanyag és nyerstermék termelés meghatározó szerepe a gazdasági szerkezetben
- termékek szűk körének exportlehetőségeitől való általános nemzetgazdasági függés
- 80-as 90-es évtizedben kialakulnak az újonnan iparosodott országok (NICs) köre
- társadalmi tőke hiánya
- vállalatvezetők és vállalkozók fejletlensége
- premodern kulturális örökség
- népességrobbanás

Gazdasági integráció szintjei
1. Kedvezményes kereskedelmi szerződések - csoporton belüli vámok csökkentése
2. Szabadkereskedelmi övezet - + csoporton belüli vámok eltörlése
3. Vámunió - + közös külső vámszintek
4. Közös piac - + csoporton belüli tőke- és munkaáramlás
5. Gazdasági unió - + közös gazdaságpolitika és közös pénz

Kereskedelem eltérítő hatás: a regionális gazdasági együttműködés protekcionista hatása a nemzetközi gazdaságtanba
Kereskedelemteremtés: a regionális együttműködésen belüli liberalizáció következménye
Ha a kereskedelemteremtő hatás erősebb a kereskedelem eltérítő hatásnál, akkor a jóléti hatás pozitív.

Integrációs felfogások
Marxizmus:
- munkamegosztás: mennyiségi, minőségi
- tulajdonviszonylás: nemzetközi tulajdon
- elosztási viszonyok változása: jövedelmek újraelosztása
- gazdasági mechanizmus változása: nemzetközi szabályozó rendszer
- Eredmény: Differenciálódás

Polgári közgazdaságtan:

- gazdaság egész társadalmi-gazdasági szerkezetének nemzetközivé válása
- célja a gazdasági-piaci mozgástér kibővülése, az akadályok lebontása nemzetközi méretekben
- Eredmény: Kiegyenlítődési tendenciák

Neoliberalizáció:
- a korlátlan szabadságok kiteljesedése
- kiegyenlítődő feltételek
- állam nem kell

Instuticionalista:
- optimális struktúrák és gazdaságpolitikák meghatározása
- állam kell nemzetközi méretekben

Kiegyenlítettség elmélet:
- integráció optimális szerepe közeli fejlettségű országok között

Szuverinitás elméletek:
- pluralista: minimális integráció
- funkcionalista: globális a természetes
- föderalista: nemzetek felettiség

NYUGAT-EURÓPAI INTEGRÁCIÓ TÖRTÉNETE

1947. Marshall terv: Európai segélyterv
1948. Európai Gazdasági és Együttműködési Szervezet: Marshall segély levezénylésére jön létre (később OECD)
1948. Benelux-vámunió: első makrointegrációs lépés
1949. Észak-Atlanti Szerződés: alapján létrejön a NATO
1949. Európa Tanács: legmagasabb vezetők konzultációs fóruma.
1951. Párizsi Szerződés: Fr, NSZK, Ol, BENELUX államok
1952. Európai Szén és Acélközösség (ESZAK=ECSC): közös ellenőrzés alá helyezte a fegyvergyártásoz kellő ipart
1957. Római Szerződés: Európai Gazdasági Közösség (EGK) és az Európai Atomenergiai Közösséget (Euratom)
1967. Európai Közösség (EK): ESZAK(vagy Montánunió)+EGK+Euratom közös szervezeti irányítás
1973. Anglia, Írország, Dánia
1981. Görögország
1986. Spanyol, Portugália
1987. Egységes Európai Okmány aláírása
1992. Európai Gazdasági Térség szerződésének aláírása
1992. Maatrichti Szerződés: politikai unió és európai állampolgárság (árf. stabilitás, árstabilitás, fenntartható költségvetési pozíció, kamat konvergencia)
1993. Egységes piac - Schengeni Egyezmény
1995. Ausztria, Finn, Svéd
1997. Keleti bővítésről határozat: Mo, Cseh, Észt, Lengyel, Szlovén, Ciprus
1999. Európai Pénzügyi Unió (EMU)
2000. Lett, Litván, Szlovák, Románia, Málta
2002. Közös pénz gyakorlati bevezetése 12 tagországban

EURÓPAI UNIÓ PILLÉREI:

1. pillér: Gazdasági és pénzügyi Unió, EGK, ESZAK, Euratom, EMS majd EMU
2. pillér: Közös kül- és biztonságpolitika, Nyugat-európai Unió, NATO
3. pillér: Közös bel és Igazságügy, menekültügyi-, bevándorlási politika, vámügy, rendőrségi és bírói együttműködés

EURÓPAI UNIÓ INTÉZMÉNYEI

1. Európai Parlament
- az EU egyetlen közvetlenül választott szerve
- hivatalos székhelye Strassburg
- döntési jogköre korlátozott, de:
- jóváhagyja az EU költségvetését, az új tagországok felvételét és a harmadik országokkal kötött szerződéseket
- véleményt mond az új törvényekről
- kérdéseket intézhet az Európai Bizottsághoz
- panasszal fordulhat az Európai Bírósághoz és a Számvevőszékhez

2. Európai Bizottság
- a törvények és az uniós szabályok kezdeményezője, kidolgozója
- belső szabályrendszer végrehajtója és felügyelője
- az Unió képviselője nemzetközi tárgyalásokon
- székhelye Brüsszel

3. Miniszterek Tanács
- fő operatív döntéshozó szerv
- tagországok minisztereiből áll
- elnöki posztját félévente más tagállam látja el

4. Európai Tanács
- állam és kormányfőkből áll
- félévente ülésezik

5. Európai Bíróság
6. Európai Számvevőszék
7. Gazdasági és Szociális Bizottság
8. Régiók Tanácsa
9. Európai Beruházási Bank
10. Európai Monetáris Intézet
11. Európai Központi Bank

VILÁGGAZDASÁGTAN
GTK ALAPLEVELEZŐ II. ÉVFOLYAM
1999/2000 TANÉV

1. FELELETVÁLASZTÁSOK

1.) A nemzetközi gazdasági kapcsolatok kiszélesedésének első korszakát
a.) az ókori kereskedőnépek tevékenysége jelentette.
b.) a földrajzi felfedezéseket követő hódítások időszaka jelentette
c.) a XIX. századi gyors növekedés belső korlátokat felszámoló folyamata jelentette.
d.) a XIX. század végén megjelent nemzetközi vállalatok működése jelentette.

2.) A nemzetközi gazdasági kapcsolatoknak nem funkcionális része
a.) a migráció

b.) a pénz és tőkeforgalom.
c.) nemzetközi intézmények működése.
d.) az áru és szolgáltatáscsere.

3.) A nemzetközi munkamegosztás motivációi közül
a.) az ellátási motiváció a volumengazdasági előnyhöz kötődik.
b.) a hatékonysági motiváció pl. a választékbővülés előnyét célozza.
c.) az ellátási motiváció a gyengébben fejlettek segítségére ösztönöz.
d.) a hatékonysági motiváció pl. a korszerűbb struktúra kialakítására ösztönöz.

4.) A XVII.-XIX. században létrejött gyarmatbirodalom
a.) "periféria"-országai mérsékelt égövi országok voltak.
b.) "centrum"-"periféria" megosztásban a centrumországok voltak a fontosabb gyarmatok.
c.) "centrum"-országai főként a La Manche-csatorna 200 km-es köréből kerültek ki.
d.) "centrum"-országai főként az angolszász övezetből kerültek ki.

5.) A világgazdaság mint komplex rendszer
a.) a nemzetközi vállalatok kialakulása előtt jött létre.
b.) a gyarmatbirodalom kialakulása idején jött létre.
c.) a nagy földrajzi felfedezések terméke.
d.) a XIX.-XX. század fordulóján jelent meg.

6.) A II. világháború utáni gyors gazdasági növekedésnek nem volt oka
a.) az új iparágak kiépülése.
b.) a "helyreállítási periódus" és annak hatása.
c.) a gyarmati rendszer összeomlása.
d.) a kormányzati beavatkozások és politikák.

7.) Az 1970-es évektől bekövetkezett világgazdasági korszakváltás
a.) magával hozta a termelési struktúrák megváltozásának kényszerét.
b.) a világ minden térségében egyidőben lezajlott
c.) nyomán megindult a támadás a "jóléti állam" ellen.
d.) a és b
e.) a és c

8.) A világgazdaságban jelenleg is ható centripetális erő
a.) a nemzetközi tőkepiacok szerepének és összefonódásának növekedése.
b.) az egyes országok tartós egyensúlyzavarai.
c.) a torz és fejletlen gazdasági struktúrák megléte.
d.) b és c.

9.) - 16.) Hiányzik

17.) A protekcionista külkereskedelmi politika
a.) a nagy földrajzi felfedezések természetes következménye
b.) kizárólag a merkantilizmus sajátja
c.) alapvető célja a hazai termelők pozíciójának védelme
d.) a legnagyobb kedvezmény megadását jelenti

18.) Az export ösztönző eszközök közé tartozik

a.) az importadó
b.) a mennyiségi kontingens
c.) az embargó
d.) a szubvenció

19.) A külkereskedelmi cserearány javulhat akkor is, ha

a.) a versenyképesség romlik
b.) a hazai hozzáadott érték csökken
c.) a beszállítok tevékenysége erősen támogatott
d.) a és c
e.) a fentiek mindegyike

20.) A külkereskedelmi politika eszközei közül a vám

a.) tipikusan olyan amelyik nincs hatással a belső árakra
b.) közvetett adóként költségvetési forrás
c.) közvetett adóként minden termék árát megemeli
d.) alapvetően nem normatív eszköz

21.) A külkereskedelmi kontingens jellemzője, hogy

a.) a hazai valuta árfolyamán keresztül egységesen hat
b.) a legversenyképesebb termelőket sújtja
c.) önkéntességen és kompromisszumokon alapul
d.) a közvetlen adminisztratív befolyás egyik formája

22.) Az integráció a történeti-determinisztikus felfogásban elsősorban

a.) árkiegyenlítődési tendenciát jelent nemzetközi mértékben
b.) a termelő erők és a munkamegoszlási viszonyok fejlődéséből fakad
c.) a piaci akadályok lebontását jelenti
d.) b és c

23.) Az utóbbi időszak szervezeti változásainak egyik oka

a.) a szuperhatalmi bipolaritás
b.) a környezeti rendszer által megnövelt és bonyolulttá váló feladatok
c.) az ember funkcióváltozásának hatása
d.) a és c
e.) b és c

24.) A valuták egymásra történő átváltási aránya

a.) a valutaparitás
b.) az aranyparitás
c.) a devizaparitás
d.) egyik pénzügyi rendszerben sem stabil

25.) Ha egy ország valutája alulértékelt más valutákhoz képest, akkor ez

a.) ösztönzőleg hat az ország exportjára
b.) ösztönzőleg hat az ország import növelésére
c.) megnehezíti a termelők exportálási lehetőségeit
d.) b és c

II. Igaz-hamis állítások

1.) A Smith - Ricardo modellben a munkatermelékenység nem játszik szerepet.

2.) A komparatív különbségek mindig nagyobbak mint az abszolút különbségek.

3.) Ha egy valuta árfolyama emelkedik, a devizaárfolyam csökkenhet is.

4.) Egy ország valutájának felértékelése kedvező hatású a külkereskedelmi egyensúlyra.

5.) A kereskedelemszabályozás normatív eszközei a kontingensek és a szubvenciók.

6.) Az aranydeviza-rendszer kulcsvalutája kezdetben a brit font volt.

7.) Az államnak nincs befolyása a nemzetközi kapcsolatokra, kivéve a vámokat.

8.) A portfolió-befektetés esetén a cél nem az ellenőrzés, hanem a jövedelmezőség.

9.) Az országok közötti munkamegosztás csak teljesen azonos feltételek mellett hoz előnyöket.

10.) A gyarmattartó országokat másképpen a periféria országainak is nevezik.

11.) Egy autarc országban e termelés arányai meghatározzák a fogyasztás arányait is.

12.) Az első lényeges nyitás a nemzetközi gazdaság felé a XVIII-XIX. században következett be.

13. Ha a terms of trade javul, az export-import árindex nagysága nő.

14.) A nemzetközi gazdasági kapcsolatok szélesebb értelmű fogalom mint a világgazdaság.

15.) Működő-tőke export esetén az exportáló rendszeres osztalékjövedelmet élvez.

16.) A nemzeti elbánás elve szerint a partnereknek nyújtott kedvezményért cserébe hasonló értékű engedményekre tartanak igényt.

17.) A kereskedelemszabályozás devizális eszközei közé tartozik a többes árfolyam-politika.

18.) A vállalati rendszerek változásának egyik oka a feladatok bonyolultságának csökkenése.

19.) Az integráció neoliberális felfogásban a szabadságfok növekedését jelenti.

20.) Az IMF mindig célhiteleket nyújt, a Világbank általános egyensúlyjavító hiteleket.

21.) Egy IMF tagország kvótarészesedése határozza meg hitelfelvételének nagyságát.

22.) Az IDA a fejlett ipari országok szervezete.

23.) Az Európai Unió második pillére a közös kül- és biztonságpolitika.

24.) Az 1987-ben aláírt Egységes Európai Okmány döntött a négy szabadság megvalósításáról.

25.) A Miniszterek Tanácsa az EU legfőbb döntéshozó szerve, félévenként más ország delegálta elnökkel.

IRÁSBELI VIZSGADOLGOZAT - VILÁGGAZDASÁGTAN
200l/2002. tanév II. félév GTK. alaplevelező II. évf.
"A" csoport. Max. pont: 85

I. AZ ALÁBBI DEFINÍCIÓK UTÁN ÍRJA ODA A FOGALOM NEVÉT ! (10 pont)

1. A világgazdaság egyik funkcionális területe, amelyik időben utoljára alakult ki.

2. Az a nézet, miszerint mindig a legkisebb ráfordítású országnak kellene adott termék előállítására
specializálódnia.

3. Olyan külkereskedelem-szabályozás, amelynek célja a hazai monopólium extraprofitjának biztosítása.

4. Az az értékkivitel, amelynek célja az exportőr számára gazdasági profit biztosítása.

5. Más ország valutájára szóló követelés.

6. Egy valuta több valutához viszonyított helyzete, amikor az importőrök kedvezőbb helyzetbe kerülnek.

7. Nemzetközi fizetési mérleg második fő része.

8. Az a nemzetközi pénzügyi rendszer, amelyben különböző valuták árfolyamait a dollárhoz rögzítették.

9. Az a nemzetközi pénzügyi szervezet, amelynek jellemzője "célhitelek" nyújtása.

10. Az a szerződés, amely a nyugat-európai integráció alapjait létrehozta.

II. FELELETVÁLASZTÁSOK: (csak egy válasz a jó) (55 pont)

1.) A nemzetközi gazdasági kapcsolatok kiszélesedésének első korszakát
a.) az ókori kereskedő népek tevékenysége jelentette
b.) a földrajzi felfedezéseket követő hódítások időszaka jelentette
c.) a XIX. századi gyors növekedés belső korlátokat felszámoló folyamata jelentette
d.) a XIX. század végén megjelent nemzetközi vállalatok működése jelentette

2.) A nemzetközi gazdasági kapcsolatoknak nem funkcionális része
a.) a migráció
b.) a pénz- és tőkeforgalom
c.) a nemzetközi intézmények működése
d.) az árú- és szolgáltatáscsere

3.) A nemzetközi gazdasági kapcsolatok funkcionális részei közül
a.) a nemzetközi tőkeáramlás később jött létre, mint a nemzetközi hitelpiac

b.) a nemzetközi pénzpiac későbbi eredetű, mint a termelés nemzetközi jellege
c.) a termelési integráció korábbi fázis, mint a nemzetközi munkamegosztás
d.) a nemzetközi tőkeáramlás előbb jött létre, mint a termelés nemzetköziesedése

4.) A XVII.-XIX. században létrejött gyarmatbirodalom
a.) "periféria"- országai mérsékelt égövű országok voltak
b.) "centrum"-"periféria" megosztásában a centrum-országok voltak a fontosabb gyarmatok
c.) "centrum"- országai főként a La Manche-csatorna 200 km-es köréből kerültek ki
d.) "centrum"- országai főként az angolszász övezetből kerültek ki

5.) A világgazdaság, mint komplex rendszer
a.) a nemzetközi vállalatok kialakulása előtt jött létre
b.) a gyarmatbirodalom kialakulása idején jött létre
c.) a nagy földrajzi felfedezések terméke
d.) a XIX.-XX. század fordulóján jelent meg

6.) A XX. századi világgazdaság egységes volt abban, hogy
a.) végig a liberalizmus jellemezte
b.) nem jellemezte a gazdasági erőviszonyok lényeges változása
c.) a reguláció és a dereguláció kettőssége jellemezte
d.) a konjunktúra - dekonjunktúra váltakozása egyre ritkábban fordult elő

7.) A világgazdaság II. világháború utáni fejlődésének jellemzője volt
a.) a külkereskedelmi protekcionizmus
b.) az egyoldalú és aszimetrikus függés
c.) a regionális integrációs keretek megjelenése
d.) a monopolizáció visszaszorulása

8.) A legfejlettebb országok gazdaságpolitikájában megjelenő " támadás a jóléti állam ellen"
a.) az 1960-as években jelent meg
b.) az 1980-as években jelent meg
c.) az 193o-as években jelent meg
d.) az 1990-es években jelent meg

9.) A világgazdasági korszakváltásnak nem volt oka
a.) a kelet-európai rendszerváltás
b.) a korábbi termelési struktúrák válsága
c.) az erőforrás drágulás okozta inflációs hullám
d.) a nemzetközi pénzügyi rendszer válsága

10.) Az 1970-es évektől bekövetkezett világgazdasági korszakváltás
a.) magával hozta a termelési struktúrák megváltoztatásának kényszerét
b.) a világ minden térségében egy-időben lezajlott
c.) nyomán megindult a támadás a "jóléti állam" ellen
d.) a és b
e.) a és c

11.) A világgazdaságban jelenleg is ható centripetális erő

a.) a nemzetközi tőkepiacok szerepének és összefonódásának növekedése
b.) az egyes országok tartós egyensúly-zavarai
c.) a torz és fejletlen gazdasági struktúrák megléte
d.) b és c

12.) A világgazdaság '80-90-es évekbeli fejlődését jellemzi, hogy
a.) a bipoláris világgazdaság multipolárissá vált
b.) a multipoláris világgazdaság bipolárissá vált
c.) közép-keleteurópai országok pozíciója erősödött
d.) a legszegényebb országok lemaradása csökkent

13.) A nemzetközi munkamegosztásból származó előnyök alapja
a.) a világpiaci árak eltérősége
b.) a külkereskedelmi cserearányok alakulása
c.) az országok eltérő feltételrendszere
d.) az alkalmazott gazdaságpolitikák eltérősége

14.) Az az elméleti modell, amely a komparatív előnyöket az országok közötti tényezőellátottságra vezeti vissza
a.) a Leontief-féle modell
b.) a Smith-Ricardo-féle modell
c.) a Hackscher-Ohlin modell
d.) a Vernon elmélet

15.) Az abszolút előnyök tana
a.) a termelékenységi differenciákon alapul
b.) a kisebb munka-ráfordítású ország hátrányát jelenti
c.) Adam Smith nevéhez fűződik
d.) nem függ a külkereskedelmi csere-arányoktól
e.) a és c

16.) A komparatív előnyök tana
a.) a kevésbé termelékeny termelés előnyös lehetőségére utal
b.) nem veszi figyelembe az átlagtól való eltérést
c.) az átlagtól való eltérés különbségein alapul
d.) a és c
e.) b és c

17.) A Ricardo-féle komparatív modellben, ha 'A' ország egységnyi hűtőgép-ráfordítása rádióban kifejezve 3,
'B' országban ez 1,5 , akkor
a.) 'A' ország hűtőgép termelésre lesz ösztönözve
b.) 'B' ország hűtőgép termelésre lesz ösztönözve
c.) 'A' ország számára biztosan nem lesz komparatív előny
d.) 'B' ország számára biztosan nem lesz komparatív előny

18.) Az alternatív kereskedelem-elméletek közül a Linder-elmélet szerint
a.) a külpiaci versenyképességet alapvetően a belső piac versenyképessége teremti meg

b.) ott lesz a legintenzívebb a külkereskedelem, ahol hasonló jövedelmi szintek és fogyasztói szokások vannak
c.) a külkereskedelmi életciklus alakulása megváltoztatja egy termék termelési helyszínét
d.) a és c

19.) A világkereskedelem intenzitását mérő mutató
a.) a világtermelés struktúrája és a fogyasztás struktúrája közötti eltérést mutatja
b.) a "non- tradeable" javak esetén kisebb, mint 1
c.) mindig 0 és 1 közé esik
d.) b és c
e.) a és c

20.) Az az elmélet, miszerint egy termék termelése ott célszerű, ahol a fogyasztóra adaptálás innovációs
feltételei a legjobbak
a.) a versenyelőny-elmélet (Porter)
b.) a termék-életciklus elmélet (Vernon)
c.) a Linder-elmélet
d.) a fentiek egyike sem

21.) A külkereskedelem szabályzó eszközei közül normatív eszköz pl.
a.) a termeléso szubvenció
b.) az importkontingens
c.) a kötött devizagazdálkodás
d.) a vám

22.) A tőkeexport forrása lehet
a.) magánvállalat
b.) működő tőke
c.) pénztőke
d.) kamatot biztosító tőke

23.) A működő tőke exportjának feltétele
a.) egy minimális infrastruktúra és fogadókészség
b.) a fizetőképesség
c.) a vámok alacsony szintje
d.) b és c

24.) A nemzetközi működő-tőke
a.) a II.VH. előtt nagyrészt a centrumból a periféria felé áramlott
b.) a II.VH. után nagyrészt a perifériáról a centrumba áramlott
c.) áramlása az '50-es évektől a fejlett országok között lett meghatározóvá
d.) a és c

25.) A nemzetközi portfolió-beruházás
a.) csak külföldi állam-papírok megvásárlását jelenti
b.) vállalati tulajdonszerzésen keresztüli ellenőrzésre irányul
c.) célja nem az ellenőrzés, hanem a jövedelmező befektetés
d.) a működő-tőkeberuházások egyik fajtája

26.) Az ún. Mundell-elmélet (szubsztitúciós-elmélet)
a.) több tényező együttes hatását hangsúlyozza a tőkekivitelben
b.) a külkereskedelmi akadályok megkerülését hangsúlyozza a tőkekivitelen keresztül
c.) a külkereskedelem-fejlesztő tőkekivitel elmélete
d.) a nemzetközi vállalatrendszerek hatékony irányításának elmélete

27.) A Kojima-típusú tőkekivitel sajátossága, hogy
a.) külkereskedelmet helyettesítő
b.) külkereskedelmet generáló
c.) a fejlett országokat célozza meg
d.) fentiek mindegyike helyes

28.) A protekcionista külkereskedelmi politika
a.) a nagy földrajzi felfedezések természetes következménye
b.) kizárólag a merkantilizmus sajátja
c.) alapvető célja a hazai termelők pozíciójának védelme
d.) a legnagyobb kedvezmény megadását jelenti
e.) b és c

29.) A külkereskedelmi megállapodások alapelvei közül az, amelyik a külföldi szereplő számára ugyanazokat a jogokat biztosítja, mint a hazai szereplőknek
a.) a legnagyobb kedvezmény elve
b.) a nemzeti elbánás elve
c.) a viszonosság elve
d.) az átláthatóság elve

30.) A külkereskedelmi cserearány javulhat akkor is, ha
a.) a versenyképesség romlik
b.) a hazai hozzáadott érték csökken
c.) a beszállítók tevékenysége erősen támogatott
d.) a és c
e.) a fentiek mindegyike

31.) A külkereskedelmi politika eszközei közül a vám
a.) tipikusan olyan, amelyik nincs hatással a belső árakra
b.) közvetett adóként költségvetési forrás
c.) közvetett adóként minden termék árát megemeli
d.) alapvetően nem normatív eszköz

32.) A külkereskedelmi kontingens jellemzője, hogy
a.) a hazai valuta árfolyamán keresztül egységesen hat
b.) a legversenyképesebb termelőket sújtja
c.) önkéntességen és kompromisszumokon alapul
d.) a közvetlen adminisztratív befolyás egyik formája

33.) A szubvenciókra vonatkozóan az alábbiak közül nem igaz állítás, hogy
a.) az alacsonyabb importárakat emeli fel a belső árak szintjére
b.) a magasabb belföldi árakat csökkenti a világpiaci árak szintjére
c.) a termelési szubvenció , mint negatív vám működik
d.) rendszerint nem normatív eszközként használják

34.) Ha egy ország valutája alulértékelt más valutákhoz képest, akkor ez
a.) ösztönzőleg hat az ország exportjára
b.) ösztönzőleg hat az import növelésére
c.) megnehezíti a termelők exportálási lehetőségeit
d.) b és c

35.) Átlagosnak tekinthető két valuta egymáshoz viszonyított árfolyama, amennyiben
a.) megegyezik a két valuta pénzpiaci keresletének arányával
b.) megegyezik a két ország kereskedelmének arányával
c.) nagyjából megfelel a két ország vásárlóerő-paritásának
d.) egyik sem helyes a fentiek közül

36.) A Bretton Woods-i rendszer
a.) keretében teremtették meg az első nemzetközi elszámoló pénzt, az ECU-t
b.) keretében kezdődtek meg a GATT tárgyalások
c.) árfolyam-eltérései nem lehettek 2,25 %- nál nagyobbak
d.) garantálta a megfelelő dollármennyiség kiáramlását

37.) Az aranydeviza rendszerben
a.) a kulcsvalutájú ország fizetési mérlege negatív kell legyen
b.) a kulcsvalutájú ország fizetési mérlege pozitív kell legyen
c.) a kulcsvalutájú ország fizetési mérlege kiegyensúlyozott kell legyen
d.) a dollár és font volt a kulcsvaluta

38.) A Világbank hivatalos angol rövidítése
a.) IFC
b.) OECD
c.) IBRD
d.) EBRD

39.) Az IMF és a Világbank között
a.) nincs különbség abban, hogy mindkettő profitorientált
b.) nincs különbség abban, hogy mindkettő nyújt hitelt kormányoknak, vállalatoknak is
c.) a különbség, hogy az előbbi csak fejlődő országoknak nyújt hitelt
d.) az a különbség. hogy az utóbbi csak project-finanszírozást végez

40.) Az IFC (Nemzetközi Pénzügyi Társaság)
a.) azzal a céllal jött létre, hogy a háború utáni újjáépítést finanszírozza
b.) a fejlett országok struktúraváltásának támogatására jött létre a '70-es években
c.) a fejlődő országok problémáinak segítésére jött létre az '50-es évek közepén
d.) és az IDA közül előbbi feladata a legszegényebbek támogatása

41.) A nemzetközi fizetési mérleg
a.) első fő része tartalmazza a "láthatatlan" exportot is
b.) második fő része tartalmazza a "láthatatlan" exportot
c.) egyenlege nem lehet negatív, ha a folyó fizetési mérleg pozitív
d.) csak akkor pozitív, ha a folyó fizetési mérleg pozitív

42.) A mai transznacionális és multinacionális vállaltok alapvető jellemzője, hogy

a.) nemzeti tevékenységüket külföldön megsokszorozzák
b.) megvalósítják az interkontinentális optimalizációt
c.) nemzetközi téren végeznek tőkebefektetéseket
d.) hatással vannak a foglalkoztatási gondok enyhítésére

43.) A polgári közgazdaságtan integráció-felfogása szerint a gazdasági csoportosulások
a.) a munkamegosztás mennyiségi fejlődésének minőségi változásba átcsapását jelentik
b.) a gazdasági mechanizmusok nemzetközi működését jelentik
c.) a piaci szabadság kiterjedését jelentik a vámövezettől a gazdasági unióig
d.)a nemzetközi tulajdonon keresztül tőke- és profitáramlást valósítanak meg

44.) Az integráció marxista felfogásban elsősorban
a.) árkiegyenlítődési tendenciát jelent nemzetközi mértékben
b.) a termelőerők és termelési viszonyok fejlődéséből fakad
c.) a piaci akadályok lebontását jelenti
d.) b és c

45.) A II.VH. után "Európa" fogalma alatt
a.) mindig csak Nyugat-Európát értették
b.) csak a De Gaulle-i felfogás értette Nyugat-Európát
c.) biztonságpolitikai szempontból értették a legszélesebb földrajzi kört
d.) mindig az Atlanti óceántól az Uralig terjedő területet értették

46.) Az integráció felfogások közül amelyik az országok közötti differenciák növekedését tartja szükségszerűnek, az
a.) a neoliberális felfogás
b.) a marxista felfogás
c.) az institucionalista felfogás
d.) egyik sem

47.) Világ egységesülését és megosztottságát kifejező ellentétpár az
a.) integráció - modernizáció
b.) modernizáció - nacionalizmus
c.) globalizáció - fregmentáció
d.) nemzetköziesedés - tradicionalizmus

48.) A gazdaság szerkezeti nyitottsága
a.) csak a külkereskedelem viszonyát mutatja a GDP-hez
b.) csak a jövedelemtranszferek viszonyát mutatja a megtakarításokhoz
c.) mindkettőt mutatja
d.) egyiket sem mutatja

49.) Az importfüggőség
a.) ha nagyobb, mint az importnyitottság, az kedvezőtlen hatású a gazdaságra
b.) nagyobb, mint az importnyitottság, ha a multiplikátora kisebb 1-nél
c.) mutatója mindig nagyobb, mint 1
d.) a és c

50.) A nyugat-európai integráció folyamatában
a.) előbb jött létre az EGK, mint a Montánunió
b.) előbb jött létre a Benelux-unió, mint az Euratom
c.) később jött létre az EGK, mint az Euratom
d.) egy időben jött létre a Benelux-unió és az Euratom

51.) A nyugat-európai integráció elnevezése jelenleg
a.) European Economical Community
b.) European Community
c.) European Union
d.) European Common Market

52.) A nyugat-európai integráció
a.) 1958-ban bővült 9 taggá
b.) 1986-ban lett 12 tagú
c.) 1976-ban bővült ki Dániával és Írországgal
d.) a és c

53.) A nyugat-európai integráció második pilléréhez tartozik
a.) az Európai Pénzügyi Unió
b.) a menekültügyi politika
c.) a kül - és biztonságpolitikai együttműködés
d.) az Euratom

54.) A nyugat-európai integrációhoz
a.) később csatlakozott Spanyolország, mint Portugália
b.) előbb csatlakozott Portugália, mint Írország
c.) előbb csatlakozott Finnország, mint Svédország
d.) később csatlakozott Dánia, mint Hollandia

55.) Az EU intézményei közül amelyik jóváhagyja az EU költségvetését
a.) az Európai Parlament
b.) az Európai Bizottság
c.) a Miniszterek Tanácsa
d.) a Gazdasági- és Szociális Bizottság

III. IGAZ - HAMIS ÁLLÍTÁSOK (I, H) (20 pont)

1.) A Smith-Ricardo modellben a munkatermelékenység nem játszik szerepet.

2.) A komparatív különbségek mindig nagyobbak, mint az abszolút különbségek.

3.) Ha egy valuta árfolyama emelkedik, a devizaárfolyam csökkenhet is.

4.) A kereskedelem-szabályozás normatív eszközei a kontingensek és a szubvenciók.

5.) Az államnak nincs befolyása a nemzetközi gazdasági kapcsolatokra, kivéve a vámokat.

6.) A portfolió-befektetés esetén a cél nem az ellenőrzés, hanem a jövedelmezőség.

7.) A nemzetközi munkamegosztás csak teljesen azonos feltételek mellett hoz előnyöket.

8.) Egy autarch országban a termelés arányai meghatározzák a fogyasztás arányait is.

9.) A nemzetközi gazdasági kapcsolatok szélesebb értelmű fogalom, mint a világgazdaság.

10.) A nemzeti elbánás elve szerint a partnereknek nyújtott kedvezményért cserébe hasonló értékű engedményekre
tartanak igényt.

11.) A kereskedelem-szabályozás devizális eszközei közé tartozik a többes árfolyam-politika.

12.) A Kelet-Közép Európába áramló működő tőke legnagyobb befogadója a '90-es évek egészében Lengyelország.

13.) A tőkeexport csak akkor van pozitív hatással az exportáló ország fizetési mérlegére, ha nem kíséri legalább olyan
mértékű áruexport.

14.) Egy valuta akkor nem konvertibilis, ha nincs hivatalos árfolyama.

15.) A nemzetközi fizetési mérleg nem romolhat, ha a külkereskedelmi mérleg javul.

16.) Az IMF-től automatikusan lehívható hitel nem lehet több a kvóta 50 %-ánál.

17.) Magyarország a Világbanknak 1982 óta tagja.

18.) Az Európai Bizottság készíti elő és felügyeli az EU egész döntési mechanizmusát.

19.) Európában jelenleg is működő szubregionális együttműködés az EBEÉ.

20.) A világgazdasági nyitottság értelmezése Magyarországon 1974 után gyors ütemű eladósodáshoz vezetett.

IRÁSBELI VIZSGADOLGOZAT - VILÁGGAZDASÁGTAN
200l/2002. tanév II. félév GTK. alaplevelező II. évf.
"B" csoport. Max. pont: 85

I. AZ ALÁBBI DEFINÍCIÓK UTÁN ÍRJA ODA A FOGALOM NEVÉT ! (10 pont)

1.) A nemzetközi gazdasági kapcsolatok fejlődésének történetileg második szakasza

2.) A nemzetközi munkamegosztás egyik motivációja, amelynek célja a kínálat választékának bővítése

3.) Az a külkereskedelemből származó előny, amelyben a szérianagyság növekedése játszik szerepet

4.) A komparatív előnyök egyik elmélete, amely szerint a nemzetközi munkamegosztás a tényező-ellátottsági differenciákra vezethető vissza

5.) Egy valutának egy másik valutában kifejezett ára

6.) Olyan valuta, amely értékállandósága miatt mindenütt szívesen fogadott a nemzetközi elszámolások eszközeként

7.) Az a pénzügyi rendszer, amelyben "cövekvaluták" léteznek

8.) A nemzetközi fizetési mérleg része, amely az export-import egyenlegét tartalmazza

9.) Az ENSZ szakosított intézménye, amely a legkevésbé fejlett országok részére nyújt kölcsönöket

10.) Az iparilag legfejlettebb országok gadasági egyeztető fóruma

II. FELELETVÁLASZTÁSOK (csak egy válasz jó) (55 pont)

l.) A XV-XVI. századi "nyitás" előtt a nemzetközi gazdasági kapcsolatok
a.) csak Európára korlátozódtak
b.) csak a kereskedelemre korlátozódtak
c.) csak a gyarmatbirodalomra korlátozódtak
d.) semmilyen formája nem volt jellemző

2.) A gyarmati típusú munkamegosztás
a.) a XIX. sz. folyamán vált teljessé
b.) a XX. sz. folyamán vált teljessé
c.) a periféria és a centrum között kiegyenlítődést eredményezett
d.) b és c

3.) A nemzetközi gazdasági kapcsolatok funkcionális részei közül
a.) a nemzeti pénzrendszerek összekapcsolása már a XVIII. században megtörtént

b.) a "láthatatlan" export alatt a pénzügyi mozgásokat értjük
c.) a munkaerőmozgás egyidős a kereskedelemmel
d.) a termelési folyamatok nemzetköziesedése valósult meg legkésőbb

4.) A XX. század első felének jellemzője volt
a.) a helyreállítási periódus
b.) a politikai-katonai kettészakadás
c.) az új iparágak kiépülése eredményezte dinamizmus
d.) a világgazdasági korszakváltás elindulása

5.) A XX. század leggyorsabb növekedést mutató szakasza
a.) a század első évtizede volt
b.) a század harmincas évei voltak
c.) az 1945-65 közötti időszak volt
d.) az 1970-80-as évek időszaka volt

6.) A világgazdasági korszakváltásból a legjobb eredménnyel kikerült térség
a.) az észak-amerikai földrész volt
b.) a távol-keleti régió volt
c.) a nyugat-európai régió volt
d.) a kelet-európai régió volt

7.) A XX. századi világgazdaság egységes volt abban, hogy
a.) a reguláció- és a dereguláció kettőse jellemezte
b.) végig a protekcionizmus jellemezte
c.) végig a liberalizmus jellemezte
d.) nem jellemezte a gazdasági erőviszonyok lényeges változása

8.) Az USA és Japán gazdasági helycseréje a Távol-Keleten
a.) az 1970-es években ment végbe
b.) az 1950-es években ment végbe
c.) az 1990-es években ment végbe
d.) a II. világháború előtt végbement

9.) Az 1973-75-ös gazdasági recessziót követően
a.) az infláció elleni harc került a első helyre
b.) a struktúraváltás volt a kilábalás meghatározó eleme
c.) a külső egyensúlyok megbomlásának kezelése volt fontos
d.) a és b
e.) mindegyik igaz

10.) A világgazdaság, mint komplex rendszer
a.) a nagy földrajzi felfedezések terméke
b.) a nemzetközi vállalatok kialakulása idején jött létre
c.) a XX. század fordulóján jelent meg
d.) a gyarmatbirodalom kialakulása idején jött létre

11.) A világgazdaság legújabb-kori történetében centrifugális tényezőnek tekintik

a.) a technológia-transzfer szerepének növekedését
b.) az egyes országok torz és fejletlen struktúráit
c.) a nemzetközi tőkepiacok szerepének növekedését
d.) a és c

12.) A komparatív előnyök ricardói elmélete szerint
a.) az is elérhet előnyöket, aki abszolút termelékenységi hátrányban van
b.) csak az érhet el előnyöket, aki abszolút termelékenységi hátrányban van
c.) az nem érhet el előnyöket, aki abszolút termelékenységi hátrányban van
d.) csak az érhet el előnyöket, aki nincs abszolút termelékenységi hátrányban

13.) A szabadkereskedelmi kereskedelem-politika
a.) elsősorban a fogyasztói érdekeket és a nemzetköziesedést preferálja
b.) elsősorban a termelői érdekek kifejeződése
c.) gátolja a nemzetközi szakosodást és kooperációt
d.) szószólói a XX. században a fejlődő világ országai

14.) A protekcionista külkereskedelmi politika
a.) szószólói a legfejlettebb országok, térségek
b.) elmélete a tökéletes verseny piaci modellje
c.) alapvetően a hazai termelők érdekeit szolgálja
d.) alapvetően a hazai fogyasztók érdekeit szolgálja

15.) A versenyelőny-elmélet szerint
a.) nem a specializáció váltja ki a kereskedelem intenzitását, hanem a fogyasztói preferenciák hasonlósága
b.) a nemzetközi versenyképesség a hazai piac innováció-képességének függvénye
c.) egy terméket ott kell termelni, ahol az a legolcsóbb
d.) a külkereskedelmi termékciklus határozza meg a termékek földrajzi munkamegosztását

16.) A világkereskedelem intenzitását mérő mutató
a.) a non-tradeable javak esetében egyenlő eggyel
b.) mindig nulla és egy közé esik
c.) a világtermelés és a világfogyasztás struktúrája közötti eltérést mutatja
d.) a és c

17.) Az export-ösztönző eszközök közé tartozik
a.) az embargó
b.) a szubvenció
c.) az importadó
d.) a mennyiségi kontingens

18.) A nemzetközi input-áramlás következményének lehet tekinteni
a.) a termelési struktúra módosulásából származó előnyt
b.) a természeti differenciákból származó előnyt
c.) a választékcsere előnyt
d.) a és c

19.) A tőkeexport forrása szerint lehet

a.) segély
b.) profitot biztosító tőke
c.) kamatot biztosító tőke
d.) állami tőke

20.)A komparatív előnyök tana
a.) a relatív ráfordítások eltérőségéből következtet a munkamegosztásra
b.) a kevésbé termelékeny termelés előnyös lehetőségére utal
c.) az átlagtól való eltérés különbségein alapul
d.) a és c
e.) a fentiek mindegyike

21.) Ha "A" országnak komparatív előnye van a rádiógyártásban "B"-vel szemben, "B"-nek pedig a televízió-gyártásban "A"-val szemben, akkor
a.) "A" egységnyi rádió-ráfordítása TV-ben kifejezve kisebb, mint "B"-ben ugyanez
b.) "A" egységnyi rádió-ráfordítása TV-ben kifejezve nagyobb, mint "B"-ben ugyanez
c.) "A" egységnyi TV ráfordítása rádióban kifejezve kisebb, mint "B"-ben ugyanez
d.) a és c is helyes

22.) A világgazdaságban jelenleg is ható centripetális erő
a.) a torz és fejletlen gazdasági struktúrák megléte
b.) a nemzetközi tőkepiacok összefonódásának és szerepének növekedése
c.) az egyes országok tartós egyensúly-zavarai
d.) a és c

23.) A Heckscher-Ohlin modell
a.) állításait a XX. század során mindenben igazolták
b.) állítása szerint ott kell munkaigényes termékeket termelni, ahol a munka relatíve olcsóbb, mint más inputok
c.) nem komparatív, hanem statikus és abszolút előnyöket mutat ki
d.) állítása szerint egy ország tőkeigényes termékek importjával csak úgy juthat komparatív előnyhöz, ha relatív tőkebőség jellemzi

24.) A nemzetközi kereskedelmi megállapodások alapelvei közül az, amelyik a nyilvánosság érvényesülését mondja ki
a.) a nemzeti elbánás elve
b.) a transzparencia elve
c.) a viszonosság elve
d.) a legnagyobb kedvezmény elve

25.) A külkereskedelem-politika eszközei közül a vám
a.) közvetett adóként költségvetési forrás
b.) nincs hatással a belső árakra
c.) közvetett adóként minden termék árát megemeli
d.) a és c

26.) A külkereskedelmi kontingens jellemzője, hogy
a.) önkéntességen és kompromisszumokon alapul
b.) a legversenyképesebb termelőket sújtja
c.) a hazai valuta árfolyamán keresztül egységesen hat

d.) a közvetlen adminisztratív befolyásolás egyik formája

27.) A világgazdaság 1980-90-es évekbeli fejlődését jellemzi, hogy
a.) a bipoláris világgazdaság multipolárissá vált
b.) a multipoláris világgazdaság bipolárissá vált
c.) a közép-kelet európai országok pozicíója erősödött
d.) a legszegényebb országok lemaradása csökkent

28.) A működő-tőke áramlása a világban
a.) az '50-es évektől a fejlett országok között lett meghatározóvá
b.) a II. VH előtt döntően a centrumból a periféria felé tartott
c.) a II. VH. után nagyrészt a perifériáról áramlik a centrumba
d.) a és b

29.) A működő-tőke importjának feltétele
a.) a vámok alacsony szintje
b.) a fizetőképesség
c.) egy minimális infrastruktúra és fogadókészség
d.) b és c

30.) A Kojima-típusú tőkekivitel sajátossága
a.) a külkereskedelem-generálás
b.) a külkereskedelem-helyettesítés
c.) hogy a fejlett országokat célozza meg
d.) fentiek mindegyike helyes

31.) A nemzetközi portfolió-beruházás
a.) célja nem az ellenőrzés, hanem a jövedelmező befektetés
b.) a működőtőke-beruházások egyik fajtája
c.) csak külföldi állampapírok megvásárlását jelenti
d.) vállalati tulajdonszerzésen keresztüli ellenőrzésre irányul

32.) A Mundell-elmélet
a.) a nemzetközi vállalatok irányításának elmélete
b.) a külkereskedelem-fejlesztő tőkekivitel elmélete
c.) a külkereskedelmi akadályok megkerülését hangsúlyozza a tőkekivitelen keresztül
d.) a és b

33.) A szubvenciókra nézve nem igaz, hogy
a.) a magasabb árakat csökkenti le a világpiaci árak szintjére
b.) a termelési szubvenció, mint negatív vám működik
c.) rendszerint nem normatív eszközként használják
d.) az alacsonyabb importárakat emeli fel a belső árak szintjére

34.) A svájci frankot devizának tekintjük, ha
a.) egy berni polgár kenyeret vesz érte a péknél
b.) egy bécsi család kifizeti vele svájci szállását
c.) egy magyar vállalkozó belföldi bankszámlán tartja
d.) forintért megvásároljuk egy magyar bankban

35.) A devizák egymásra történő átváltási aránya
a.) független a valutaárfolyamoktól
b.) az aranyparitás
c.) követi a valutaárfolyamok mozgását
d.) b és c

36.) A világgazdasági korszakváltásnak nem volt oka
a.) az erőforrás-drágulás okozta inflációs hullám
b.) a nemzetközi pénzügyi rendszer válsága
c.) a kelet-európai rendszerváltás
d.) a korábbi termelési struktúrák válsága

37.) Ha egy ország valutája leértékelődik más valutákhoz képest, akkor ez
a.) ösztönzőleg hat az ország exportjára
b.) ösztönzőleg hat az import növelésére
c.) megnehezíti a termelők exportálási lehetőségeit
d.) b és c

38.) A Bretton Woods-i pénzügyi rendszer
a.) árfolyameltérései nem lehettek 2,5 %-nál kisebbek
b.) egy valutakosár súlyozott átlagához rögzítette az egyes árfolyamokat
c.) fix árfolyamrendszerét kötelező intervenciókkal biztosították
d.) garantálta a dollár szükségleteknek megfelelő mennyiségét

39.) Az aranystandard pénzügyi rendszerben
a.) mindig az arany az elszámolások (fizetések) eszköze
b.) egyáltalán nem kell az aranynak a rendszerben lennie
c.) a konvertibilitás magától értetődően létezik
d.) csak ritkán valósul meg a konvertibilitás

40.) Az aranydeviza rendszerben
a.) a dollár és a font volt a kulcsvaluta
b.) a kulcsvalutájú ország fizetési mérlege pozitív kell legyen
c.) a kulcsvalutájú ország fizetési mérlege negatív kell legyen
d.) a kulcsvalutájú ország fizetési mérlege kiegyensúlyozott kell legyen.

41.) A Bretton Woods-i rendszer keretében hozták létre
a.) a GATT megállapodást a kereskedelem liberalizálására
b.) az IMF-et, amely által létrehozott nemzetközi pénz az ECU volt.
c.) a lebegő árfolyamok rendszerét
d.) az IMF-et, amely által létrehozott nemzetközi pénz az SDR volt.

42.) A Világbank
a.) nem nyújt társfinanszírozási hiteleket
b.) csak beruházási hiteleket nyújt.
c.) hitelezésének nincsenek automatikus elemei.
d.) a és c

43.) Magyarország az IMF és a Világbank tagja
a.) 1972 óta
b.) 1968 óta
c.) 1978 óta
d.) 1982 óta

44.) A mai transznacionális és multinacionális vállalatok alapvető jellemzője, hogy
a.) nemzeti tevékenységüket külföldön megsokszorozzák
b.) megvalósítják az interkontinentális optimalizációt
c.) nemzetközi téren végeznek tőkebefektetéseket
d.) hatással vannak a foglalkoztatási gondok enyhítésére.

45.) Az integráció marxista felfogásban elsősorban
a.) árkiegyenlítődési tendenciát jelent nemzetközi méretekben
b.) tulajdonviszony változást jelent nemzetközi méretekben
c.) a piaci akadályok lebontását jelenti nemzetközi méretekben
d.) az elosztási viszonyok nemzetközivé válását jelenti
e.) b és d

46.) A gazdasági integráció fejlődési fázisai közül
a.) a vámunió fejlettebb szakasz mint a közös piac
b.) a szabadkereskedelmi társulás fejlettebb szakasz, mint a vámunió
c.) a gazdasági unió kevésbé fejlett szakasz, mint a közös piac
d.) a vámunió kevésbé fejlett szakasz, mint a gazdasági unió

47.) Az Európai Egyesült Államok kifejezés
a.) Victor Hugotól származik
b.) V. I. Lenintől származik
c.) Max Webertől származik
d.) Arisztotelesztől származik

48.) A Marshall segély
a.) csak Európa nyugati felének szól
b.) minden európai országnak szólt, de a szovjet-övezet elutasította
c.) Churchill kezdeményezésére született
d.) b és c

49.) A nyugat-európai integráció legfőbb határozathozatali szerve
a.) a Miniszterek Tanácsa
b.) az Európai Bizottság
c.) a Európai Parlament
d.) az Európai Tanács

50.) A nyugat-európai integrációhoz
a.) előbb csatlakozott Dánia mint Luxemburg
b.) előbb csatlakozott Görögország mint Írország
c.) később csatlakozott Portugália mint Nagy-Britannia

d.) később csatlakozott Nagy-Britannia mint Spanyolország

51.) Nyugat-európai integráció intézményei közül a kormányfők és külügyminiszterek tanácskozása
a.) az Európa Tanács
b.) a Miniszterek Tanácsa
c.) az Európai Bizottság
d.) a Európai Tanács

52.) Nyugat-európai integráció a Maastrichti Szerződésben
a.) a Visegrádi Négyekkel írt alá társulási szerződést
b.) az Egységes Közös Piac bevezetéséről döntött
c.) a kelet-európai kibővülésről döntött
d.) a békepartnerségről írt alá egyezményt

53. Az exportfüggőség
a.) nagyobb mint az exportnyitottság ha a multiplikátor > 1.
b.) nagyobb mint az exportnyitottság ha a multiplikátor < 1.
c.) ha nagyobb, mint az exportnyitottság az kedvezőtlen hatású a gazdaságra.
d.) és az exportérzékenység ugyan azt jelenti

54.) A gazdaság szerkezeti nyitottsága
a.) csak a jövedelemtranszferek viszonyát mutatja a megtakarításokhoz
b.) csak a külkereskedelem viszonyát mutatja a GDP-hez
c.) mindkettőt mutatja
d.) egyiket sem mutatja

55.) A világgazdasági nyitottság értelmezése Magyarországon
a.) 1968 előtt csak a KGST-hez kötődő mennyiségi arányokat jelentette
b.) az 1970-es években a KGST mellett a nyugat-európai országokkal való szorosabb gazdasági kapcsolatokat is preferálta
c.) 1974 után gyors ütemű eladósodásunkhoz vezetett.
d.) a és c
e.) fentiek mindegyikét jelentette.

III. IGAZ - HAMIS ÁLLÍTÁSOK (I, H) (20 pont)

1.) A világgazdaság a nemzetközi gazdasági kapcsolatok XX. századi megjelenése.

2.) Egy autarch országban a termelés és a fogyasztás arányai eltérhetnek egymástól.

3.) A 70-es évek világgazdasági válsága többtényezős gazdasági válság volt.

4.) Nemzetközi technológiatranszfer szerepnövekedése a világgazdaság egyik centripetális tényezője.

5.) A világtermelés és a világkereskedelem hányadosa a külkereskedelem intenzitását mérő egyik mutató.

6.) Nemzetközi termék életgörbe általános formája a Gauss görbéhez hasonlít.

7.) A külkereskedelmi cserearány az exportárindex és az importárindex aránya.

8.) Kölcsöntőke exportja esetén az exportáló kamatot realizál.

9.) A portfolió befektetés célja az ellenőrzés megszerzése és nem a jövedelmezőség.

10.) A tőkeexport csak akkor kedvező a fizetési mérlegre, ha legalább olyan mértékű áruexport jár vele együtt.

11.) A vásárlóerő-paritás változatlan marad, ha a valutaárfolyamok változása az inflációs eltéréseket követi.

12.) Egy valuta konvertibilis, ha aranyra váltható.

13.) Egy valuta alulértékeltsége kiegyensúlyozott gazdaságban automatikusan megszűnik.

14.) Ha a külkereskedelmi mérleg romlik, a fizetési mérlegnek is romlania kell.

15.) Az aranystandard rendszerben a nemzetközi fizetési mérleg egyensúlytalansága automatikusan felszámolódik.

16.) A Világbank hitelnyújtásának nincsenek automatikus elemei.

17.) A vámunió nem alkalmaz egységes vámokat a külső országokkal szemben.

18.) A transznacionális vállalatok tulajdonosai több nemzethez tartoznak.

19.) A Maastrichti Szerződést 1992-ben írták alá.

20.) A világgazdasági nyitottság értelmezése a szerkezeti nyitottság mellett a gazdaságpolitikai nyitottságot is tartalmazza.